

СИЛАБУС
освітнього компоненту
«Арттерапія та артпедагогіка»
2025 – 2026 навчальний рік

Освітня програма: Логопедія. Спеціальна психологія.

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта.

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Цибуляк Наталя Юріївна, к.психол.н., доцент кафедри прикладної психології та логопедії
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/czybulyak-natalya-yuriyivna/
Контактний телефон	+380502096868
Е-mail викладача	nata.tsibulyak@gmail.com
Графік консультацій	вівторок: 14.00-15.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семинарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	5/150	-	-	-	залік
заочна		16	14	120	

Семестр: 8 семестр (заочна форми).

Мова навчання: українська.

Ключові слова: артпедагогіка, арттерапія, корекційно-розвиткова робота, спеціальна освіта, інклюзивна освіта, особи з особливими освітніми потребами, ізотерапія, пісочна терапія, лялькотерапія, казкотерапія, музикотерапія, танцювально-рухова терапія, драматерапія, творчість, емоційний розвиток, самовираження, психолого-педагогічний супровід, арттерапевтичні техніки, артпедагогічні технології, міждисциплінарна взаємодія.

Мета ОК: формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про теоретичні засади, методи, технології та практичні можливості артпедагогіки й арттерапії у спеціальній та інклюзивній освіті, розвиток умінь добирати й застосовувати артпедагогічні та арттерапевтичні засоби у корекційно-розвитковій, освітній і консультативній роботі з особами з особливими освітніми потребами, а також готовності до створення безпечного, підтримувального й ресурсного середовища для їхнього розвитку, самовираження, соціалізації та психологічного благополуччя.

Предмет курсу: теоретичні засади, принципи, методи, форми, техніки та організаційно-методичні умови застосування артпедагогіки й арттерапії у спеціальній та інклюзивній освіті, а також можливості їх використання у психолого-педагогічному супроводі, корекційно-розвитковій роботі, соціалізації та підтримці осіб з особливими освітніми потребами.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності (К)

КК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення, актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої суспільної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами.

Результати навчання (ПРН)

ПРН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами.

ПРН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями та реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх особливостей і потреб.

ПРН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

ПРН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги відповідно до рівня розвитку і функціонування дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами.

ПРН 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії.

ПРН 15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи, програмні продукти, бібліотечні ресурси та інструменти.

ПРН 16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

ПРН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

ПРН 18. Демонструвати соціально свідому та відповідальну поведінку, слідувати деонтологічним принципам, гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН 20. Застосовувати у професійній діяльності знання про основні механізми спрямованої соціалізації людини, навчання та виховання, закономірності та особливості розвитку моторики, мовлення в онто- та дизонтогенезі.

ПРН 22. Розробляти та впроваджувати інклюзивні освітні програми, що сприяють здоров'ю та благополуччю осіб з особливими освітніми потребами.

Зміст курсу:

Заліковий кредит 1. Артпедагогіка та арттерапія: теоретико-методологічні засади

Змістовий модуль 1. Артпедагогіка в спеціальній та інклюзивній освіті

Тема 1.1. Артпедагогіка як напрям професійної діяльності

Поняття «артпедагогіка», її мета, завдання та функції у спеціальній та інклюзивній освіті. Місце артпедагогіки в системі корекційно-розвиткової роботи з особами з особливими освітніми потребами. Специфіка артпедагогічного підходу у роботі з дітьми, підлітками та дорослими різного віку. Переваги використання мистецтва як засобу розвитку, навчання, виховання та соціалізації. Зв'язок артпедагогіки з психологією, педагогікою, спеціальною освітою та мистецькими практиками.

Тема 1.2. Принципи і методи артпедагогіки

Загальнопедагогічні та спеціальні корекційно-педагогічні принципи артпедагогіки. Принципи художньо-естетичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами. Методи, прийоми і форми артпедагогічної роботи в освітньому середовищі. Артпедагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами. Роль педагога у створенні розвивального, безпечного і підтримувального простору.

Змістовий модуль 2. Арттерапія в системі психолого-педагогічної допомоги

Тема 2.1. Арттерапія: сутність, цілі та завдання

Поняття «арттерапія» як напряму психологічної допомоги. Основні цілі, завдання та функції арттерапії у роботі з особами з особливими освітніми потребами. Специфіка арттерапевтичного підходу в спеціальній та інклюзивній освіті. Переваги арттерапії як способу емоційного вираження, самопізнання та корекції. Показання, можливості та обмеження застосування арттерапії у професійній діяльності фахівця.

Тема 2.2. Арттерапевтичний простір і професійна готовність фахівця

Вимоги до організації арттерапевтичного простору. Особливості індивідуальної та групової арттерапевтичної роботи. Особистісна готовність фахівця до використання арттерапевтичних методів. Основні етапи консультування і корекційної роботи засобами арттерапії. Етичні засади, межі професійної компетентності та безпека учасників арттерапевтичного процесу.

Заліковий кредит 2. Візуально-предметні напрями арттерапії

Змістовий модуль 3. Ізотерапія в спеціальній та інклюзивній освіті

Тема 3.1. Ізотерапія: теоретичні основи і корекційний потенціал

Ізотерапія як напрям арттерапії, її сутність, мета та завдання. Можливості ізотерапії у роботі з особами з особливими освітніми потребами. Значення кольору, форми, лінії, композиції у терапевтичному процесі. Особливості використання ізотерапії у роботі з дітьми різних нозологічних груп. Корекційний, розвивальний і діагностичний потенціал ізотерапії.

Тема 3.2. Художні матеріали і техніки ізотерапії

Види художніх матеріалів та вимоги до їх добору. Особливості сприйняття і створення образотворчої продукції особами з особливими освітніми потребами. Основні етапи ізотерапевтичного заняття. Техніки проєктивного малювання, тематичного малювання, вільної творчості, колажування. Інтерпретація продуктів творчості та її місце в корекційно-розвитковій роботі.

Змістовий модуль 4. Пісочна терапія в спеціальній та інклюзивній освіті

Тема 4.1. Пісочна терапія: сутність і можливості застосування

Пісочна терапія як метод психолого-педагогічної допомоги. Мета, завдання та основні форми пісочної терапії у роботі з особами з особливими освітніми потребами. Пісочна терапія в аналітичному та сучасному практичному підходах. Можливості активізації внутрішніх ресурсів, зниження тривожності, розвитку комунікації та саморегуляції. Особливості та обмеження використання методу в різних вікових групах.

Тема 4.2. Організація і техніки пісочної терапії

Вимоги до пісочниці, матеріалів і предметного наповнення. Етапи сеансу пісочної терапії. Принципи організації роботи у пісочниці. Базові техніки індивідуальної та групової пісочної терапії. Психотерапевтичні стратегії консультування засобами піску. Інтерпретація побудованих композицій та дотримання професійної обережності в оцінюванні.

Заліковий кредит 3. Наративно-ігрові напрями арттерапії

Змістовий модуль 5. Лялькотерапія в спеціальній та інклюзивній освіті

Тема 5.1. Лялькотерапія: мета, функції, корекційний вплив

Лялькотерапія як засіб емоційного вираження, комунікації та розвитку. Мета, завдання та механізми лікувальної дії ляльки. Значення ляльки у подоланні страхів, напруги, труднощів спілкування та поведінкових проявів. Особливості використання лялькотерапії у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Переваги та обмеження застосування методу у спеціальній та інклюзивній освіті.

Тема 5.2. Види ляльок і техніки лялькотерапії

Функції та види ляльок у лялькотерапії: пальчикові, тіньові, маріонетки, ляльки-«бебі», мотанки та інші. Особливості організації простору для лялькотерапевтичної роботи. Базові техніки взаємодії з різними видами ляльок. Роль сюжетно-рольової гри, імпровізації та символічної дії в терапевтичному процесі. Можливості використання ляльок у груповій і індивідуальній роботі.

Змістовий модуль 6. Казкотерапія в спеціальній та інклюзивній освіті

Тема 6.1. Казкотерапія як метод психологічної допомоги

Казкотерапія: сутність, мета та завдання у роботі з особами з особливими освітніми потребами. Специфіка використання казки як засобу пізнання, переживання та осмислення досвіду. Корекційний, розвивальний і виховний потенціал казкотерапії. Особливості та обмеження застосування методу в роботі з дітьми різного віку. Форми використання казки в індивідуальній та груповій роботі.

Тема 6.2. Аналіз казки і створення терапевтичних історій

Принципи, схема та етапи психологічного аналізу казок. Алгоритм написання персоніфікованих і терапевтичних казок. Методичні прийоми, що полегшують використання казкового матеріалу у спеціальній освіті. Ритуали входження в казку та завершення роботи з нею. Використання метафори, символу та образу в корекційно-розвитковому процесі.

Заліковий кредит 4. Музично-рухові та сценічні напрями арттерапії

Змістовий модуль 7. Музикотерапія в спеціальній та інклюзивній освіті

Тема 7.1. Музикотерапія: теоретичні основи і можливості застосування

Музикотерапія як напрям арттерапії, її сутність, мета та завдання. Психофізіологічний, емоційний та комунікативний вплив музики на розвиток особистості. Можливості музикотерапії у роботі з особами з особливими освітніми потребами. Види музикотерапії: активна, рецептивна, інтегративна. Особливості використання музичного матеріалу з урахуванням віку, стану і потреб учасників.

Тема 7.2. Методи і техніки музикотерапії

Основні форми організації музикотерапевтичної роботи. Використання ритму, голосу, інструментів, музичних імпровізацій і слухання музики. Техніки розвитку емоційної сфери, уваги, пам'яті, моторики та комунікації засобами музики. Принципи добору музичного матеріалу. Особливості поєднання музикотерапії з іншими арттерапевтичними напрямками.

Змістовий модуль 8. Танцювально-рухова і драматерапія

Тема 8.1. Танцювально-рухова терапія в корекційно-розвитковій роботі

Танцювально-рухова терапія: сутність, мета та завдання. Значення руху, жесту, пози, ритму і тілесної експресії в розвитку та самовираженні особистості. Можливості танцювально-рухової терапії у роботі з особами з особливими освітніми потребами. Використання рухових вправ для розвитку координації, емоційної регуляції, взаємодії та тілесної усвідомленості. Особливості організації безпечного терапевтичного простору.

Тема 8.2. Драматерапія та елементи театральної гри

Драматерапія як метод роботи з емоціями, ролями та соціальною взаємодією. Основні форми драматерапевтичної роботи: імпровізація, етюд, рольова гра, сценічна дія. Можливості використання драматерапії в розвитку мовлення, уяви, комунікації та впевненості в собі. Особливості застосування елементів театральної гри у спеціальній та інклюзивній освіті. Межі й умови ефективного використання драматерапевтичних технік.

Заліковий кредит 5. Інтеграція арттехнологій у професійну діяльність

Змістовий модуль 9. Інтегративні арттерапевтичні практики

Тема 9.1. Поєднання арттерапевтичних методів у роботі з особами з ООП

Можливості інтеграції різних напрямів арттерапії в одному занятті або програмі супроводу. Поєднання ізотерапії, музикотерапії, казкотерапії, лялькотерапії, пісочної та рухової терапії. Принципи добору методів відповідно до віку, потреб, стану і завдань корекційно-розвиткової роботи. Побудова індивідуального та групового маршруту арттерапевтичної підтримки. Переваги комплексного підходу у спеціальній та інклюзивній освіті.

Тема 9.2. Арттерапевтичне заняття: структура і методичне забезпечення

Мета, завдання та структура арттерапевтичного заняття. Етапи підготовки, проведення та завершення заняття. Добір матеріалів, вправ і форм роботи залежно від освітньої ситуації. Організація зворотного зв'язку та рефлексії учасників. Оцінювання динаміки стану і поведінки в процесі арттерапевтичної роботи. Методичне забезпечення арттерапевтичного заняття в освітньому середовищі.

Змістовий модуль 10. Артпедагогіка та арттерапія у міждисциплінарному супроводі

Тема 10.1. Арттехнології у роботі з сім'єю та командою супроводу

Роль сім'ї у корекційно-розвитковому процесі засобами артпедагогіки та арттерапії. Форми залучення батьків до арттерапевтичної і артпедагогічної роботи. Взаємодія фахівця з командою психолого-педагогічного супроводу. Використання арттехнологій у просвітницькій, консультативній та підтримувальній роботі з дорослими. Значення міждисциплінарної взаємодії для досягнення позитивної динаміки розвитку дитини.

Тема 10.2. Етика, безпека і оцінювання ефективності артпрактик

Етичні принципи використання артпедагогічних і арттерапевтичних методів. Забезпечення психологічної та фізичної безпеки учасників. Урахування індивідуальних особливостей, емоційного стану та можливих обмежень у виборі технік. Критерії оцінювання ефективності артпедагогічної та арттерапевтичної роботи. Професійна рефлексія фахівця та вдосконалення власної практики.

Методи навчання: Передбачається поєднання широкого спектра методів навчання, зокрема словесно-ілюстративного, репродуктивного, проблемного викладу, частково-пошукового (евристичного), дослідницького, проєктного, інтерактивного, тренінгового та практико-орієнтованого методів, а також методів самостійної роботи, індивідуальних консультацій і цифрової підтримки навчання. Основними формами організації освітнього процесу під час вивчення ОК «Артпедагогіка та арттерапія» є лекційні, семінарські, практичні заняття, самостійна та індивідуально-дослідна робота здобувачів вищої освіти. Словесно-ілюстративний метод використовується під час лекцій для подання основних теоретичних положень, понять, підходів і моделей артпедагогіки та арттерапії у спеціальній та інклюзивній освіті. Пояснення навчального матеріалу супроводжується прикладами, схемами, таблицями, презентаціями, аналізом методичних матеріалів, відеофрагментів занять, зразків творчих робіт і описів арттерапевтичних технік. Репродуктивний метод застосовується під час семінарських і практичних занять з метою закріплення базових знань, понять, алгоритмів і процедур. Здобувачі освіти виконують завдання, що передбачають відтворення та застосування теоретичних положень: визначення цілей і завдань артпедагогічної або арттерапевтичної роботи, добір методів і технік відповідно до освітніх потреб, аналіз функцій художніх матеріалів, побудову структури заняття, характеристику можливостей і обмежень окремих арттерапевтичних напрямів. Метод проблемного викладу та частково-пошуковий (евристичний) метод використовуються для розвитку критичного мислення, аналітичних умінь і навичок професійного вибору. У процесі роботи здобувачі аналізують педагогічні й корекційно-розвиткові ситуації, визначають доцільність застосування ізотерапії, казкотерапії, музикотерапії, пісочної, лялькової, танцювально-рухової та інших форм арттерапії, обговорюють можливі ризики, етичні аспекти та альтернативні способи організації допомоги особам з особливими освітніми потребами. Практико-орієнтований і тренінговий методи є провідними під час опанування дисципліни, оскільки передбачають безпосереднє ознайомлення здобувачів із техніками артпедагогіки та арттерапії. У межах практичних занять можуть застосовуватися вправи з малювання, колажування, ліплення, роботи з піском, лялькою, музикою, рухом, казковими та драматерапевтичними засобами. Здобувачі освіти набувають досвіду участі в окремих вправах, спостереження за їх корекційно-розвитковим потенціалом, аналізу власних відчуттів і професійного осмислення можливостей їх використання у майбутній діяльності. Дослідницький метод передбачає виконання здобувачами окремих елементів аналітичної та пошукової роботи. Зокрема, студенти мають змогу вивчати наукові та методичні джерела, аналізувати сучасні підходи до використання арттехнологій у спеціальній та інклюзивній освіті, порівнювати ефективність різних напрямів арттерапії, розробляти фрагменти занять або індивідуальні корекційно-розвиткові маршрути із застосуванням мистецьких засобів. Цей метод особливо важливий під час підготовки індивідуально-дослідних завдань, методичних розробок і міні-проєктів. Проєктний та інтерактивні методи навчання використовуються з метою розвитку навичок командної взаємодії, планування, творчого мислення, презентації та захисту професійних ідей. У межах курсу можуть застосовуватися дискусії, мозкові штурми, аналіз кейсів, рольові вправи, робота в малих групах, моделювання артпедагогічного або арттерапевтичного заняття, створення тематичних добірок технік, підготовка та презентація власних методичних напрацювань. Самостійна робота здобувачів передбачає опрацювання лекційного матеріалу, вивчення наукових і методичних джерел, виконання письмових, творчих і аналітичних завдань, підготовку доповідей, розробку вправ, добір арттерапевтичних технік для конкретних категорій осіб з особливими освітніми потребами, а також осмислення можливостей їх практичного застосування. Така робота сприяє розвитку самостійності, професійної рефлексії, творчої ініціативи та вміння організовувати власну навчально-професійну діяльність. Індивідуальні та групові консультації забезпечують підтримку здобувачів у процесі опанування складних тем, виконання практичних, творчих і методичних завдань. Консультаційна форма роботи дає змогу уточнювати особливості використання окремих

арттерапевтичних технік, обговорювати професійні межі, коригувати структуру заняття, добирати форми роботи відповідно до віку, стану та індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу. У процесі навчання також можуть використовуватися цифрові інструменти для пошуку, систематизації, візуалізації та представлення інформації, створення презентацій, добору музичного, візуального й відеоматеріалу, а також підготовки методичних продуктів. Інструменти штучного інтелекту можуть застосовуватися як допоміжний засіб для генерації ідей, структурування матеріалу, мовного редагування та підготовки візуального супроводу з обов'язковим критичним опрацюванням результатів і дотриманням принципів академічної доброчесності. Застосування зазначених методів навчання забезпечує поєднання теоретичної підготовки з практичною, творчою, корекційно-розвитковою та рефлексивною діяльністю, сприяє глибшому осмисленню можливостей артпедагогіки та арттерапії, формуванню професійних умінь, гуманістичної позиції та готовності до використання мистецьких засобів у роботі з особами з особливими освітніми потребами.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

ОК складається з лекційних, семінарських, практичних занять, самостійної та індивідуально-дослідної роботи. Заохочується активна участь здобувачів освіти в обговоренні навчальних питань, висловлення власної аргументованої позиції, творчий і відповідальний підхід до виконання завдань, готовність до професійної рефлексії та дотримання етичних норм у роботі з артпедагогічними й арттерапевтичними техніками. Обов'язковою умовою є дотримання принципів академічної доброчесності.

Підготовка до семінарських і практичних занять передбачає опрацювання теоретичних питань за темою з використанням рекомендованої літератури, електронних ресурсів та самостійно дібраних джерел. Результати підготовки обговорюються під час занять у форматі дискусій, аналізу кейсів, мозкових штурмів, виконання творчих вправ, моделювання фрагментів артпедагогічних і арттерапевтичних занять, аналізу можливостей і обмежень окремих методів роботи з особами з особливими освітніми потребами. У разі пропуску семінарського або практичного заняття його відпрацювання є обов'язковим і здійснюється в очному або дистанційному форматі відповідно до графіка консультацій. Термін відпрацювання – не пізніше ніж через тиждень після проведення заняття, якщо інше не погоджено з викладачем з поважних причин.

Самостійна та індивідуально-дослідна робота виконується у письмовій, електронній або творчо-методичній формі та подається через платформу Moodle або в інший визначений викладачем спосіб. Такі завдання можуть передбачати аналіз наукових і методичних джерел, характеристику арттерапевтичних напрямів, розроблення фрагментів занять, добір вправ і технік для конкретних категорій осіб з особливими освітніми потребами, підготовку презентацій, рефлексивних звітів, мініпроектів або методичних рекомендацій. Передбачено обговорення виконаних завдань під час семінарських, практичних занять або консультацій. Роботи, виконані не в повному обсязі або оформлені без дотримання встановлених вимог, повертаються на доопрацювання. Повторне подання роботи здійснюється не пізніше ніж через тиждень після отримання зауважень, якщо інше не погоджено з викладачем.

В умовах дистанційного або змішаного навчання лекційні, семінарські та практичні заняття проводяться в онлайн-режимі відповідно до розкладу. Самостійні та індивідуально-дослідні роботи подаються через систему Moodle у визначені терміни. Консультації проводяться згідно з графіком, визначеним викладачем.

Допуск до підсумкового контролю передбачений за умови виконання всіх обов'язкових видів робіт, передбачених програмою курсу, та набрання мінімальної кількості балів за поточну роботу протягом семестру. Підсумковий контроль передбачає перевірку рівня засвоєння теоретичних засад артпедагогіки й арттерапії, розуміння можливостей окремих напрямів арттерапевтичної роботи, уміння добирати методи і техніки відповідно до потреб осіб з особливими освітніми потребами, а також здатності аргументовано обґрунтовувати власні професійні рішення. За результатами систематичної та успішної роботи протягом семестру, а також за згодою здобувача освіти, підсумкова оцінка може бути виставлена на підставі суми балів, набраних протягом семестру, якщо це передбачено робочою програмою освітнього компонента.

Політика використання штучного інтелекту

Інструменти штучного інтелекту (ШІ), зокрема ChatGPT, Claude, Gemini, Grammarly та інші подібні сервіси, можуть використовуватися здобувачами освіти як допоміжний інструмент під час виконання самостійної та індивідуально-дослідної роботи. Допустимими є використання ШІ для генерації ідей, побудови структури тексту, мовного редагування, узагальнення матеріалу, підготовки презентацій, візуального супроводу, добору формулювань, технічної підтримки аналізу інформації або впорядкування

методичних матеріалів. Використання ШІ не замінює самостійного мислення, професійної рефлексії, аналізу, інтерпретації та власних висновків здобувача освіти.

Забороняється подавати як власний результат роботи тексти, аналіз, висновки, відповіді, методичні розробки, інтерпретації творчих продуктів, характеристики емоційного стану, рекомендації щодо корекційно-розвиткової роботи або інші матеріали, згенеровані ШІ, без критичного опрацювання, перевірки та належного розкриття факту використання таких інструментів. Недеклароване використання ШІ вважається порушенням академічної доброчесності.

Використання ШІ для створення фрагментів тексту, структури роботи, узагальнення матеріалу, редагування, перекладу, візуалізації або аналізу підлягає обов'язковому розкриттю у письмовій, проєктній або презентаційній роботі відповідно до чинних політик університету. Розкриття подається у вигляді декларації наприкінці роботи або перед списком використаних джерел. У декларації доцільно зазначати назву інструменту, версію, дату використання, характер делегованих завдань, рівень людського контролю, а також підтвердження того, що повна відповідальність за зміст роботи покладається на автора. Інструменти ШІ не можуть вважатися авторами або співавторами роботи.

Під час використання інструментів ШІ заборонено вводити персональні дані, чутливу інформацію, конфіденційні відомості, описи реальних випадків, матеріали практик, дані про дітей, батьків, сім'ї або інші відомості, що можуть порушувати етичні норми, права людини чи вимоги щодо захисту інформації. Будь-які результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають обов'язковій критичній перевірці здобувачем освіти. Суттєве використання ШІ підлягає обов'язковому розкриттю у письмовій роботі відповідно до політик БДПУ (Політика БДПУ щодо ШІ в дослідженнях; Рекомендації GAIDeT; Положення про використання ШІ в освітньому процесі). Розкриття подається у вигляді декларації в тексті роботи. Недекларування вважається порушенням академічної доброчесності. Розміщення декларації здійснюється перед «Списком використаних джерел» або наприкінці роботи, якщо список джерел не передбачено.

У декларації стисло зазначаються: (1) інструмент(и), версія(ї) та дати використання; (2) делеговані завдання за таксономією GAIDeT і рівень людського нагляду; (3) підтвердження повної відповідальності автора(ів) за зміст і те, що ШІ не є (співавтором); (4) дотримання етики та безпеки даних (не передавати персональні/чутливі дані; результати ШІ перевіряти критично).

Як згенерувати декларацію (коротка інструкція):

1. Перейдіть до GAIDeT Declaration Generator:

UA <https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index-uk.html>

GB <https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/>

2. Вкажіть ПІБ автора(ів).

3. Оберіть інструмент(и) ГШІ, зазначте версію(ї) та дати використання.

4. Позначте делеговані завдання зі списку таксономії GAIDeT та, за потреби, додайте короткий коментар.

5. Натисніть «Згенерувати» і вставте сформований текст у розділ «Декларація використання генеративного ШІ (GAIDeT)» вашої роботи (або на останній слайд презентації під час захисту).

Приклад тексту декларації. Автори декларують використання генеративного ШІ в процесі дослідження та написання. Згідно з таксономією GAIDeT (2025), такі завдання були делеговані інструментам GAI під повним людським наглядом: [перелік того, що делегувалось ШІ]. Використаний інструмент GAI: [назва програми ШІ, яка використовувалась]. Відповідальність за остаточний варіант рукопису повністю лежить на авторах. Інструменти GAI не вказані як автори та не несуть відповідальності за кінцеві результати. Декларацію подав(ла): [прізвище та ім'я].

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: *технічне* (ноутбук); *програмне* (Microsoft Office: Power Point, Word, Moodle, Zoom, репозитарій); *наочність* (презентації у форматі Power Point).

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль є обов'язковим заходом контролю здобувачів вищої освіти. Основним його завданням є оцінка рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи, повноти та якості засвоєння здобувачами навчального матеріалу за темами, змістовими модулями навчальної дисципліни та виконання індивідуальних завдань відповідно до робочої програми навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється викладачами впродовж семестру. Кількість отриманих

балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам вищої освіти у журнал академічної групи після кожного контрольного заходу.

Поточний контроль може проводитися у формі фіксованих виступів здобувачів при обговоренні теоретичних питань (з науковими повідомленнями, рефератами), письмового експрес-контролю, перевірки конспектів занять, розв'язання та моделювання професійно зорієнтованих ситуацій, підготовки творчих проєктів, а також у формі тестування.

Нарахування рейтингових балів за формами поточного контролю здійснюється за такими критеріями оцінювання як: повнота та логічність знань, володіння понятійним апаратом, вміння аргументувати та робити власні висновки; враховується характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); глибина знань, їх зв'язок з практикою, інтегрування з суміжними дисциплінами; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, вміння планувати діяльність відповідно до програмових вимог, добирати ефективні методи та прийоми відповідно до поставлених завдань, творчо підходити до розв'язання професійно зорієнтованих ситуацій.

Розподіл балів, які отримують здобувачів вищої освіти

Поточний контроль та самостійна робота						Середнє арифметичне за поточну роботу	Залік	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3				
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				
Тема ...		Тема ...		Тема ...				
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				

Шкала нарахування рейтингових балів

№ п/п	Види робіт	Кількість балів
1	Рейтингове оцінювання курсу аудиторних занять та самостійної роботи:	
1.1	Підготовка фіксованого виступу	1-5 балів
1.2	Участь у обговоренні питань плану аудиторних занять	1-5 балів
1.3	Використання додаткових літературних джерел, анотації статей	1-5 балів
1.4	Підготовка міні-проєкту	1-5 балів
1.5	Підготовка наукового повідомлення	1-5 балів
1.6	Самостійне опрацювання окремих питань	1-5 балів
1.7	Тестування	1-5 балів
1.8	Складання інтелектуальної карти	1-5 балів

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання (не пізніше ніж за тиждень після проведення семінарського заняття), систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Форми і зміст поточного контролю з кожної теми визначаються в навчально-методичному забезпеченні.

Форма **семестрового контролю** є залік в обсязі навчального матеріалу, передбаченого її робочою програмою.

Максимальна кількість балів, що нараховується за залік 50 балів.

Критеріями оцінювання є:

Бали	Критерії оцінювання
40 – 50	Відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Спостерігається глибоке володіння матеріалом, здобувач висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання

	виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
15 – 39	Відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершено висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
1 – 14	Відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.

Підсумкова оцінка

За підсумками навчання здобувач вищої освіти може отримати 100 балів. Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;
 n – кількість залікових кредитів;
 50 балів – залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Базова

1. Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тіунової, Т. Шейкіної. Вип. 5. Київ–Тернопіль : ЕЕАТА, 2018. 200 с.
2. Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тіунової. Вип. 6. Київ–Львів–Тернопіль : ЕЕАТА, 2019. 224 с.

3. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії : навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
4. Колпакчи О. С. Арт-терапія : курс лекцій : навчальний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2016. 322 с.
5. Хіля А. В. Арт-терапія у системі засобів виховання ціннісного ставлення до життя у дітей та молоді з функціональними обмеженнями : метод. матеріали. Вінниця : Нілан, 2017. Ч. 1. 250 с.
6. Rubin J. A., van den Berg Z. Approaches to Art Therapy: Theory and Technique. 3rd ed. New York ; London : Routledge, 2016. 528 p.
7. Malchiodi C. A. (Ed.). Handbook of Art Therapy. 2nd ed. New York : Guilford Press, 2012.
8. Malchiodi C. A. (Ed.). Creative Interventions with Traumatized Children. 2nd ed. New York : Guilford Press, 2021. 364 p.

Допоміжна література

9. Максименко Д. С. Різнокольорове дитинство : ігротерапія, казкотерапія, ізотерапія, музикотерапія : практична психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 192 с.
10. Практичний психолог в інклюзивно-ресурсному центрі (Блок «Молодший шкільний вік») : методичні рекомендації / Д. В. Прасол, І. В. Корнієнко, О. С. Чеканова та ін. ; за заг. ред. Д. В. Прасола. Миколаїв : Вид. Торубара В. В., 2021. 624 с.
11. Тарарина Е. Практикум по арт-терапии: шкатулка мастера. Киев : АСТАМИР-В, 2017. 224 с.
12. Терлецька Л. Г. Психологія здоров'я : арт-терапевтичні технології : навчальний посібник. Київ : Слово, 2016. 128 с.
13. Терлецька Л. Г. Тілесно-орієнтований тренінг : навчальний посібник. Київ : Слово, 2016. 104 с.
14. Leavy P. (Ed.). Handbook of Arts-Based Research. 2nd ed. New York : Guilford Press, 2025.

Фахові періодичні видання

15. Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association.
16. International Journal of Art Therapy.
17. Art Therapy Online.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Режим доступу: <http://hklib.npu.edu.ua/>
3. American Art Therapy Association (ААТА). Режим доступу: <https://arttherapy.org/>
4. Publications of the American Art Therapy Association. Режим доступу: <https://arttherapy.org/publications/>
5. British Association of Art Therapists (БААТ). Режим доступу: <https://baat.org/>
6. International Journal of Art Therapy. Режим доступу: <https://baat.org/publications/international-journal-of-art-therapy-inscape-ijat/>
7. Art Therapy Online (АТОЛ). Режим доступу: <https://journals.gold.ac.uk/index.php/atol/index>
8. American Music Therapy Association (АМТА). Режим доступу: <https://www.musictherapy.org/>
9. АМТА Fact Sheets, Resources & Bibliographies. Режим доступу: <https://www.musictherapy.org/research/factsheets/>
10. American Dance Therapy Association (АДТА). Режим доступу: <https://www.adta.org/>
11. ADTA Ethics and Standards. Режим доступу: <https://www.adta.org/our-ethics-code>
12. British Association of Dramatherapists (BADth). Режим доступу: <https://www.badth.org.uk/>
13. BADth Resources. Режим доступу: <https://www.badth.org.uk/resources>
14. BADth Research. Режим доступу: <https://www.badth.org.uk/research>
15. Бібліотека БДПУ <https://library.bdpu.org.ua/>
16. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ <https://edu.bdpu.org/login/index.php>.
17. Загально академічний портал наукової періодики <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>